

NOVI GEODETSKO-GEOINFORMATIČKI NAZIVI 4

Nakon triju objavljenih priloga s definicijama novih geodetsko-geoinformatičkih naziva pripremili smo za čitatelje Geodetskog lista i četvrti. Razlog je ubrzani razvoj tehnologije koji svakodnevno stvara nove nazive. Uključeni su i nazivi iz drugih struka nužni i geodetima.

Svi nazivi poredani su po abecedi. Kada se naziv sastoji od dviju ili više riječi, prva je uvijek imenica. Na primjer *distribuirano strojno učenje* uvršteno je u rječnik kao *učenje*, *distribuirano strojno*. Zarez znači da je uobičajeni redoslijed riječi obrnut. Na isti način upisani su u rječnik i nazivi na stranim jezicima.

Sinonim nazivu u hrvatskom jeziku označen je s *također*. Prednost se daje prvom navedenom nazivu. Ako u stranom jeziku postoje sinonimi, odvojeni su točkom sa zarezom (;).

S *vidi* upućuje se na nazive koji su poslužili u definiciji određenog naziva ili su u uskoj vezi s njim.

U *napomenama* dane su neke dodatne informacije.

ADRT

Vidi: prijevoz na zahtjev, autonomni

AIoT

Vidi: inteligencija stvari, umjetna

DML

Vidi: učenje, distribuirano strojno

DRT

Vidi: prijevoz na zahtjev

IIoT

Vidi: internet stvari, industrijski

inteligencija, rubna

pružanje pouzdanih inteligentnih usluga u stvarnom vremenu na rubu mreže

Napomena: Umjesto prijenosa ogromne količine podataka u centralizirani oblak za inteligentnu obradu, pružanje ove usluge na rubu mreže može bitno smanjiti latenciju, poboljšati kvalitetu usluge i korištenje resursa.

Vidi: latencija

En. intelligence, edge

Fr. intelligence artificielle de pointe

inteligencija stvari, umjetna

kombinacija tehnologija umjetne inteligencije s infrastrukturom interneta stvari za postizanje učinkovitijih operacija, poboljšanje interakcija između čovjeka i stroja i poboljšanje upravljanja podacima

Napomena: Ne postoji inteligencija stvari. Umjetna inteligencija odnosi se na razumijevanje i donošenje odluka na temelju podataka, dok se internet stvari odnosi na povezivanje uređaja i automatizaciju procesa.

Vidi: inteligencija, umjetna (Frančula i dr. 2020); internet stvari (Frančula i Lapane 2022)

En. intelligence of things, artificial; AIoT

Fr. intelligence artificielle des objets

Nj. Intelligenz der Dinge, künstliche

inteligencija, suradnička

svojstvo distribuiranih sustava s više agenata u kojima svaki agent, čovjek ili stroj, samostalno pridonosi mreži za rješavanje problema

Napomena: Suradnička inteligencija je naziv koji se koristi u nekoliko disciplina. U poslovanju opisuje heterogene mreže ljudi koji međusobno djeluju kako bi proizveli inteligentne rezultate.

En. intelligence, collaborative

inteligencija, suradnička rubna

suradnička umjetna inteligencija nastala zajedničkim radom više rubnih uređaja na obradi podataka i lokalnom izvršavanju zadataka distribuiranog strojnog učenja

Vidi: uređaj, rubni; učenje, distribuirano strojno; računalstvo, rubno (Frančula i Lapaine 2023)

En. intelligence, collaborative edge

internet podvodnih stvari

internet stvari za otkrivanje i prikupljanje ambijentalnih podataka zajedno s komunikacijskim komponentama sposobnim za širenje signala pod vodom i prijenos podataka na kopnene stanice za daljnju obradu

En. Internet of underwater things; IoUT

Fr. internet des objets sous-marins

Nj. Internet der Unterwasserdinge

internet stvari, industrijski

internet stvari s primjenom u industriji, uključujući proizvodnju i upravljanje energijom

Vidi: internet stvari (Frančula i Lapane 2022)

En. internet of things, industrial; IIoT

internet vozila

podskup interneta stvari, sastoji se od mobilnih vozila opremljenih senzorima, procesorima i softverom, koji im omogućuju komunikaciju putem interneta ili drugih mreža

Vidi: internet stvari (Frančula i Lapane 2022)

En. Internet of Vehicles

Fr. Internet des véhicules

IoUT

Vidi: internet podvodnih stvari

latencija

kašnjenje između trenutka kada korisnik poduzme akciju na mreži ili mrežnoj aplikaciji i trenutka kada ona stigne na svoje odredište

En. latency

Fr. latence

Nj. Latenz

prijevoz na zahtjev

fleksibilan način javnog prijevoza koji se prilagođava potrebama svojih korisničkih skupina

Napomena: U prošlosti se uglavnom koristio zbog svojih društvenih koristi, povećavajući mogućnosti za ljude s ograničenom pokretljivošću ili one koji su društveno marginalizirani.

En. transport, demand-responsive; DRT

prijevoz na zahtjev, autonomni

prijevoz na zahtjev koji se koristi autonomnim vozilima

Napomena: Vjerojatno će u budućnosti značajno ublažiti prometne gužve, posebno u obliku autonomnih autobusa.

Vidi: prijevoz na zahtjev; vozilo, autonomno (Frančula i Lapaine 2022)

En. transport, autonomous demand responsive; ADRT

učenje, distribuirano strojno

podjela radnog opterećenja modela strojnog učenja na više strojeva kako bi se moglo rukovati velikim količinama podataka i prevladati ograničenja pokretanja modela na jednom stroju

Vidi: učenje, strojno (Frančula i dr. 2020)

En. learning, distributed machine; DML

Fr. apprentissage automatique distribué

Nj. Lernen, verteiltes maschinelles

uređaj, rubni

računalni uređaj u blizini ruba mreže, obično u blizini izvora podataka ili potrošača

Napomena: Njegova sposobnost lokalne obrade podataka značajno smanjuje kašnjenje i vrijeme odgovora, nadmašujući mogućnosti tradicionalnih podatkovnih centara ili oblaka

Vidi: računalstvo, rubno (Frančula i Lapaine 2023)

En. device, edge

Nj. Edge-Gerät

Literatura

Almutairi, A., Carpent, X., Furnell, S. (2024): Recommendation-Based Trust Evaluation Model for the Internet of Underwater Things, *Future Internet*, 16, 9, 346, <https://www.mdpi.com/1999-5903/16/9/346>, (2. 10. 2024.).

Du, Y., Wang, Z., Leung, C., Leung, V. C. M. (2024): Towards Collaborative Edge Intelligence: Blockchain-Based Data Valuation and Scheduling for Improved Quality of Service, *Future Internet*, 16, 8, 267, <https://www.mdpi.com/1999-5903/16/8/267>, (2. 10. 2024.).

FORTINET (2024): What is Latency and How to Reduce Latency? <https://www.fortinet.com/resources/cyberglossary/latency>, (3. 10. 2024.).

Frančula, N., Lapaine, M. (2022): New cartographic Terms / Novi kartografski nazivi, *Kartografija i geoinformacije*, 21, 37, 74–81, <https://hrcak.srce.hr/clanak/446502>, (25. 9. 2024.).

- Frančula, N., Lapaine, M. (2023): New cartographic terms 3 / Novi kartografski nazivi 3, *Kartografija i geoinformacije*, 22, 40, 118–123, <https://hrcak.srce.hr/clanak/453020>, (2. 10. 2024.).
- Frančula, N., Lapaine, M., Jazbec, I.-P. (2020): *Kartografski rječnik*, Hrvatsko kartografsko društvo, Naklada Dominović, <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/knjiga/19366>, (2. 10. 2024.).
- Golbabaie, F., Paz, A., Yigitcanlar, T., Bunker, J. (2024): Navigating autonomous demand responsive transport: stakeholder perspectives on deployment and adoption challenges, *International Journal of Digital Earth*, 27, 1, 2297848, <https://doi.org/10.1080/17538947.2023.2297848>, (5. 10. 2024.).
- HPE Glossary (2024): What is an edge device? https://www.hpe.com/emea_africa/en/what-is/edge-device.html, (2. 10. 2024.).
- Interreg Europe (2018): Demand-responsive transport, https://www.interregeurope.eu/sites/default/files/inline/2018-06-27_Policy_Brief_Demand_Responsive_Transport.pdf, (6. 10. 2024.).
- Kabashkin, I., Shoshin, L. (2024): Artificial Intelligence of Things as New Paradigm in Aviation Health Monitoring Systems, *Future Internet*, 16, 8, 276, <https://www.mdpi.com/1999-5903/16/8/276>, (2. 10. 2024.).
- ScienceDirect (2024): Edge Intelligence, <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/edge-intelligence>, (3. 10. 2024.).
- Shah, A. A. A., Fernando, X., Kashef, R. (2024): A Survey on Artificial-Intelligence-Based Internet of Vehicles Utilizing Unmanned Aerial Vehicles, *Drones*, 8, 8, 353, <https://www.mdpi.com/2504-446X/8/8/353>, (25. 9. 2024.).
- UNITE.AI (2023): Edge Computing naspram Cloud Computing: Glavne razlike, <https://www.unite.ai/hr/edge-computing-vs-cloud-computing-major-differences/>, (2. 10. 2024.).
- Wikipedia (2024a): Industrial internet of things, https://en.wikipedia.org/wiki/Industrial_internet_of_things, (2. 10. 2024.).
- Wikipedia (2024b): Artificial internet of things, https://en.wikipedia.org/wiki/Artificial_intelligence_of_things, (3. 10. 2024.).

Nedjeljko Frančula i Miljenko Lapaine